

CD KLASSIEK

Mariale muziek
Agnès Mellon

Nogal gemakkelijk gaan we er van uit dat de late middeleeuwen de bloeiperiode waren van de mariale devotie. Dat klopt dus niet. Bovenstaand beeld is vertekend, het gevolg van te weinig aandacht voor de religieuze achtergrond. Uiteraard is het correct dat de fervente Mariaverering in Duitsland en Engeland vrij abrupt vermindert na de Reformatie. Diverse vormen van het protestantisme legden het volle gewicht van de heilsgeschiedenis bij de alleenzaligmakende verlossing door de Heer Jezus. Heiligencultus vond geen genade in de ogen van de protestanten en de 'Moeder Gods' mocht zeker niet als een vrouwelijke versie van God worden beschouwd.

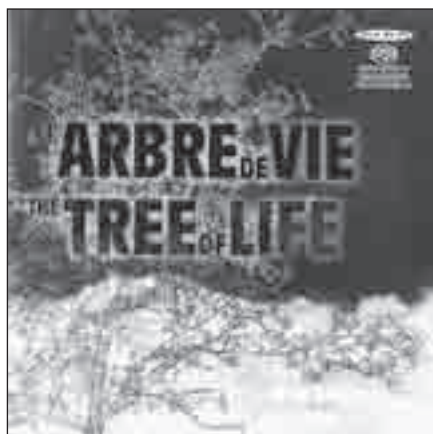
Luther was nog wel 'Mariavriendelijk'. Hij schreef zelfs een commentaar op het magnificat, maar met Calvijn werd definitief de hakbijl gezet in de Mariaverering. In de katholieke landen werd van de weeromstuit de verering van Onze-Lieve-Vrouw een strijdpunt waarrond men tot eenheid kwam. In de barokmuziek van de katholieke landen is het mariale repertoire dan ook vaste prik. Met diverse tradities en van elkaar te onderscheiden motieven.

Een mooi voorbeeld van deze verscheidenheid vinden we op de Arionopname met Agnès Mellon, sopraan en Matthew White, alt. Het motief van de lijdende Onze-Lieve-Vrouw onder het kruis wordt duidelijk in Vivaldi's *Stabat Mater* en Händels aangrijpende *Pianto della Madonna*, een kerkelijke cantate waarin de Moeder Gods het lijd van haar goddelijke Zoon overweegt en tot een emotionele aanklacht komt aan het adres van God. Het tweede motief, Maria koningin van de hemel, maakt Händel dan weer tot onderwerp van een tweede cantate, de vredescantate *Ah! Che troppo ineguali*. Van Alessandro Scarlatti ten slotte is de mooi voor twee stemmen uitgewerkte versie van het vertrouwde *Salve Regina*. De Franse sopraan Agnès Mellon en de Canadese contratenor Matthew White hebben elk al een flinke carrière als solist uitgebouwd onder de grootste dirigenten van de oude muziek. Hun stemmen passen wonderwel samen en ze benaderen deze gevoelvolle barokmuziek eerlijk, zonder valse pathos. Ze worden ook puik bijgestaan door het barokorkest Arion, dat in Canada een evenzeer stevige reputatie geniet. Een stijlvolle aanrader. (JC)

Maria, Madre di Dio, door Agnès Mellon (sopraan) en Matthew White (contratenor) met het ensemble Arion onder leiding van Monica Huggett, Early Music, (distributie Coda) EMCCD 7757, 21,15 euro.

CD KLASSIEK

Internationale accordeon
Mika Väyrynen

Bach op accordeon? Moet kunnen, al ligt zulks niet meteen voor de hand. Bach en talrijke moderne componisten samen op een plaat? Dat het kan, bewijst de Finse accordeonist Mika Väyrynen met verve en ook dat accordeon vandaag onder geen beding nog samenvalt met Yvette Horner of met de valse musette van de Tour de France.

Sinds onder meer het baanbrekende werk van Astor Piazzolla, Alfredo Marcucci of Luciano Biondini is de accordeon opnieuw in volle eer hersteld en wordt er ernstig vernieuwende muziek voor geschreven. Dat gebeurt ook op deze cd: de hedendaagse Russische componiste Sofia Gubaidulina is hier vertegenwoordigd met een diepreligieus *De Profundis*, haar eerste werk voor dit instrument. Ook de Franse toondichter Patrick Busseuil heeft een voorliefde voor de bijzondere klankwereld van het instrument. Zijn *Arboris I* heeft de titel van de cd *L'Arbre de Vie* (boom des levens) trouwens geïnspireerd. Naast de onvolprezen, door de uitvoerder getransponeerde Bachcomposities is er ook nog het eigenzinnige *Like a Water Buffalo* van de Japanner Yuji Takahashi. Een verbluffende cd. (JC)

L'Arbre de Vie. The Tree of Life, door Mika Väyrynen (accordeon), Alba (distributie Coda), ABCD 220, 20,45 euro.

Het wekelijkse aanbod boeken, cd's en dvd's in *Kerk+Leven* is ook te raadplegen en te bestellen via het *Mediacenter* op de website www.kerknet.be.

BOEK RELIGIE

Oorsprong van de Bijbel
Karel van der Toorn

Wie aan de Bijbel denkt, heeft meestal één boek voor ogen. De Bijbel is echter een verzameling van allerlei teksten van uiteenlopende aard en uit verschillende perioden. De vermeende auteurs hebben meestal betrokken teksten niet geschreven. Karel van der Toorn, hoogleraar religiegeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, focust op de (vergeten) auteurs van de (oudtestamentische) Bijbelboeken. Dat waren beroepschrijvers, verbonden aan de Tempel. Zij schreven, verzamelden, maar gaven ook les en legden uit. Om hen beter te leren kennen vergelijkt hij hen met wat de wetenschap weet over de schrijversculturen in het oude Egypte en Mesopotamië.

Het boek *Deuteronomium* bijvoorbeeld is een typisch voorbeeld van deze schrijverscultuur. Het is het werk van verschillende generaties. Telkens opnieuw ontstonden er nieuwe edities. Maar ook de profetenboeken waren de vrucht van de schrijfarbeid van deze groepen. Charismatische persoonlijkheden zoals Amos of Jesaja werden getransformeerd tot schrijvers, wat ze eigenlijk niet waren. Aan de teksten vol openbaringswijsheid was hard gewerkt en aldus legden deze gedreven 'ambachtslui' de grondslag van de cultus van het boek die nog altijd geldt. Boeiend verhaal. (EDS)

Karel van der Toorn, *Wie schreef de Bijbel? De ontstaansgeschiedenis van het Oude Testament*, Ten Have, Kampen, 2009, 336 blz., 29,90 euro, ISBN 978 90 259 5950 0.

BOEK GESCHIEDENIS

Byzantium
Hein van Dolen

Lang hebben velen in het Westen wat neergekeken op de geschiedenis van Byzantium, het Oost-Romeinse Rijk dat in 1453 door de Turken werd ontmanteld. Dat is volkomen onterecht, aangezien dat rijk meer dan elf eeuwen heeft bestaan en – met pieken en dalen – een grote christelijke beschaving heeft voortgebracht. De scheiding tussen de katholieken en de orthodoxen in 1054 had te maken met dat misprijzen.

Dat is gekeerd. Velen hebben nu belangstelling voor de Byzantijnse geschiedenis, omdat in Constantinopel ook de slagader van de orthodoxie klopte. Wie evenwel deze beknopte geschiedenis leest, valt het op hoeveel er in dat rijk gekibbeld werd over geloof en spiritualiteit. Zo erg zelfs, dat het leidde tot volksoptstanden en bijna burgeroorlogen. Om Gods lieve vrede vloede heel wat bloed door de straten van het tweede Rome.

Dramatisch waren de laatste jaren van de ingekrompen Byzantijnse staat, vooraleer die in handen viel van plunderende Turken. Tegelijk waren er in

de loop der eeuwen grote vorsten die kunst, cultuur en kloosterleven bevorderden en aan wier erfenis wij ons nog altijd kunnen laven. (EDS)

Hein van Dolen, *De Byzantijnse geschiedenis in een notendop*, Bert Bakker, Amsterdam, 2009, 160 blz., 12,50 euro, 978 90 351 3430 0.

BOEK TOERISME

Voeren en verder
Tineke Zwijgers

grenzend aan Nederland en op een boogscheut van Duitsland ligt de Voerstreek, een regio met veel groen en een rijke geschiedenis. Culinair is de streek gekend om fruit, bier, kaas en nog zoveel meer. Daar pakt het boekje ook mee uit na de inleiding. En inderdaad, niet enkel de echte Voerse lekkernijen komen aan bod, maar ook de Hervekaas wordt vermeld en van rijstevlaai uit Wallonië met kaneel en amandelextract wordt zelfs het recept gegeven. Ze mag er zijn, die Waalse vlaai met – hoe kan het ook anders – gistdeeg waaraan wel 50 milliliter water of melk dient toegevoegd, anders is het deeg veel te droog.

De zes Voerense dorpen worden natuurlijk opgesomd met enkele leuke bezienswaardigheden en overnachtingsmogelijkheden. Het tweede deel van de titel van dit boekje verraadt natuurlijk dat meer dan alleen de Voerstreek wordt overschouwd. 'Buiten de lijntjes' staat ook voor over de landsgrenzen. De cirkel die Maastricht, Aken en Luik omvat wordt uit de doeken gedaan.

Een stadswandeling in Maastricht laat leuke plekje ontdekken. De Maas kan je vanuit deze stad op minder dan een uur naar Luik brengen. Een 'langzame route' laat je echter ook de streek verkennen – mergelgrotten, wijngaarden, oude steenkoolmijnen – en brengt ons in Luik, een stad die ook wel wat te bieden heeft zoals een trappenwandeling op de hellingen van de citadel of een wandeling langs plaatsen die belangrijk waren in het leven van Georges Simenon.

Vanuit Luik gaat het oostwaarts richting Aken via het Land van Herve met een ommetje naar de abdij van Val-Dieu of naar het stadje Clermont, een van de pareltjes van Wallonië. Het drielandpunt Vaals ligt op een wandeling langs vergeten grenssteden. Voor deze wandeling zijn laarzen of waterdichte wandelschoenen aangeraden. Wist u dat aan dit drielandpunt ooit vier landen aan elkaar grensden?

Aken, of de stad van Karel de Grote, is de laatste stad die aan bod komt in deze gids. Een uitstippelde monumentale stadswandeling start aan de Elissenbrunnen en toont de belangrijkste bezienswaardigheden, waaronder de bekende Aachener Dom met bijbehorende schatkamer en het zilveren schrijn met het gebeente van keizer Karel.

De laatste trip van Aken terug naar Maastricht doet België niet meer aan. En zoek je ergens een rustige plek om je picknick op te eten, dan biedt de wandeling doorheen het Geuldal soelaas. Geen enkele drank- of eetgelegenheden zul je tegenkomen op deze wandeling van een kleine zes kilometer. Heb je nog wat meer tijd en is het woensdag, dan is een bezoek aan de vuursteenmijn de moeite waard. Informeer echter best op voorhand bij het VVV Zuid-Limburg (telefoon 0031 900 97 98), want niet elke woensdag is de excursie in de mijn voorzien. (TH)

Tineke Zwijgers, *Voeren buiten de lijntjes. De Euregio tussen Maastricht, Luik en Aken*, Davidsfonds, Leuven, 2009, 180 blz., 15,50 euro, ISBN 978 90 5826 623 1.

